

Listatyökalu liikuntapaikkahankkeiden suunnitteluun

IDEA:

Luodaan kaupungille yhdenmukainen check-list tyyppinen listatyökalu liikuntapaikkahankkeissa tarvittavien tietolähteiden kartoittamiseen. Työkalun avulla valmistelija voi systemaattisesti käydä lävitse erilaiset käytettävissään olevat tai tuotettavat tietolähteet ja lähdekohtaisesti arvioida onko kyseinen tieto merkityksellinen käsillä olevassa tehtävässä. **Arvioinnin pohjalta valmistelija joko etsii ja hyödyntää tiedon tai jättää sen pois kyseisessä prosessivaiheessa.** Listatyökalun tietolähteitä voi päivittää kuntakohtaisesti ja ajan kuluessa.

TAUSTA:

Liikkumiseen liittyvässä päätöksenteon ja siihen kuuluvan valmistelun edellytetään olevan läpinäkyvää, systemaattista ja tietoon perustuvaa. Erilaisia datalähteitä on olemassa runsaasti, mutta kokonaisuuden hallinta voi olla haasteellista. Esimerkiksi liikuntapaikkarakennushankkeiden suunnittelun eri vaiheissa tulee ottaa huomioon useita asioita ja arvioida niitä suhteessa kunnan nykytilanteeseen ja tulevaisuuden näkymiin.

TAVOITE:

Suunnittelun työprosessia halutaan virtaviivaistaa. Erilaisissa hankkeissa ja eri henkilöiden toteuttamana liikuntasuunnitteluun käytetyt tietolähteet vaihtelevat tarpeen ja hankkeen mukaan, mutta lähtökohdat tietojen huomioimiseen tulisi olla yhdenmukaiset. Koko suunnitteluprosessi tulisi olla läpinäkyvä, ja valinnat huomioon otetuista ja huomioimatta jätetyistä tietolähteistä tulisi olla dokumentoitu ja perusteltu. Yhdenmukainen toimintamalli käytettyjen tietojen kirjaamiseen ja tallentamiseen auttaa myös hankkeen elinkaaren aikana ja esimerkiksi henkilöstön vaihtuessa jakamaan ja jalostamaan tietoa organisaation sisällä.

Hyödyt:

1) Suunnittelun läpinäkyvyys paranee

Työkalun läpikäymisestä muodostuu samalla hankkeen ”tietopöytäkirja”, jota voi kuljettaa liikuntapaikkahankkeen edistymisen rinnalla ja esittää tarpeen mukaan hanketta perustellessa.

2) Suunnittelun luotettavuus paranee

Merkityksellisten tietolähteiden käytön todennäköisyys kasvaa. Tiedon häviämisen riski pienenee.

3) Yhteistyö eri toimijoiden kanssa edistyy

Työkalun käyttö edistää sekä kunnan sisäistä poikkihallinnollista tiedonsiirtoa että muiden asianomaisten osallistamista hankkeeseen sen oikeassa vaiheessa edistäen yhdenvertaisuutta suunnittelussa.

4) Kunnan tiedolla johtaminen edistyy

Työkalun käyttö jäsentää ja systematisoi kunnalla olemassa olevan tiedon käyttöä. Myös puuttuvien tietolähteiden kehittämistarpeet tulevat näkyvimmiiksi.

5) Kunnan liikkumista koskeva strategia edistyy

Työkaluun voi sisällyttää esim. kunnan strategialle tärkeitä asioita, jotka halutaan suunnittelussa huomioida.

LISTATYÖKALU LIKUNTAPAIKKAHANKKEIDEN SUUNNITTELUUN

Tekijä ja yksikkö:	Päivämäärä:
--------------------	-------------

Suunnittelukohde:

Suunnittelun lähtökohta, tavoitteet, tehtävät ja aikataulu: (esim. kuntalaisaloite, tunnistettu muutostarve, rakenteellinen ongelma tms.)

Tietoteema	ID	Tietolähde / Toimenpide	Mahdollinen suora linkki / yhteyshenkilö tietoon / lisätiedot	Tieto huomioitu (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)	Tietoa ei huomioitu / ei olennainen (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)
1 Harrastekohtaiset tiedot (merkityksellisten lajien kannalta)	1.1.	Ajankohtaiset harrastajamäärät vaikutusalueella tai valtakunnallisesti		☐	☐
	1.2.	Harrastajamäärien kehityssuunta-arvio lyhyellä ja pitkällä aikavälillä (potentiaali)		☐	☐
	1.3.	Toimivat seurat tarkastettu (ja tarvittaessa kontaktoitu)	Seuratietokanta	☐	☐
	1.4.	Alueella vaikuttavien seurojen oleelliset tiedot – Esim. seurakysely	Lisätiedot	☐	☐
	1.5.	Lajiliittojen lausunto	Lajiliittolista	☐	☐
	1.6.	Vaikutusalueen muut liikuntapaikat (Määrä, matka-ajat)	Arvio vaikutusalueen liikuntapaikoista. Esim. erilaisten (monipuolisuus) tai samankaltaisten (kattavuus) liikuntapaikkojen määrä tai matka-ajat arvioidulla vaikutusalueella. LIPAS-analyyssityökalu Lisätiedot LIPAS-työkaluista.	☐	☐
	1.7.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
YHTEENVETO HARRASTEKOHTAISISTA TIEDOISTA:					
2 Väestötiedot (suunnittelukohteen vaikutusalueella)	2.1.	Väestöennuste (esim. 5 ja 30 vuoden aikavälillä)		☐	☐
	2.2.	Eri ikäryhmien matka-ajat ja etäisyydet kohteeseen	LIPAS-analyyssityökalu Saavutettavuuskartat - YLLI	☐	☐
	2.3.	Sosioekonominen rakenne vaikutusalueella (kielijakauma, koulutustaso, työllisyystilanne ym.)		☐	☐
	2.4.	Kouluikäisten lasten fyysinen toimintakyky	Move-mittaukset vaikutusalueelta	☐	☐
	2.5.	Lasten terveys- ja harrastetiedot - Kouluterveyskyselyt	Lisätiedot	☐	☐
	2.6.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
YHTEENVETO VAIKUTUSALUEEN VÄESTÖTIEDOISTA:					

3 Vaikutusalueen liikuntatilojen tai -paikkojen käyttötiedot	3.1.	Liikuntatilojen (liikuntapaikat/koulujen salit ym.) käyttötiedot		☐	☐
	3.2.	Kunnossapitotiedot (esim. latujen kunnossapidon muutos suhteessa hiihdon suosioon)		☐	☐
	3.3.	Liikuntapaikkojen havainnointi (esim. SOPARC)		☐	☐
	3.4.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO VAIKUTUSALUEEN LIIKUNTATILOIHIN LIITTYVISTÄ TIEDOISTA:				
4 Alueen olosuhdetiedot	4.1.	Kaavoitus- ja maanomistustiedot		☐	☐
	4.2.	Rakennuslupa / Muut tekniset luvat	Arvio rakennusluvan tarpeesta tai muista teknisistä luvista, onko sellaiset olemassa tai tarvitaanko muutosta?	☐	☐
	4.3.	Suojelualueet tai rakennuksen suojelutiedot	Arvio alueeseen tai rakennukseen kohdistuvista suojelutoimista.		
	4.4.	Alueen kävelyindeksi	Lisätiedot	☐	☐
	4.5.	Kevyen liikenteen liikennevirtamittaukset		☐	☐
	4.6.	Saavutettavuus julkisilla		☐	☐
	4.7.	Saavutettavuus moottoriajoneuvolla		☐	☐
	4.8.	Moottoroidun liikenteen liikennevirtamittaukset		☐	☐
	4.9.	Luontoalueiden läheisyys	Esim. luonnon monimuotoisuus, maisemallisen kohteet tms.	☐	☐
	4.10.	Lähiympäristön esteettömyys	Paikkaan saapumiseen ja sen lähiympäristöön liittyvät esteettömyystarpeet esim. SuRaKu-ohjeiston avulla . Lisätiedot (Rakennuksen sisäinen esteettömyys arvioidaan erikseen tekniikkaosiossa.)	☐	☐
	4.11.	Ympäristön esteettömyys	Arvio esim. alueelle saapumisen tai lähiympäristön esteettömyydestä. Esim. alueelle ohjaavat opasteet? Lisätiedot	☐	☐
	4.12.	Tärkeimmät liikuntapaikat ja -reitit alueella	LIPAS-tietokanta	☐	☐
	4.13.	Alueen muut palvelut		☐	☐

	4.14.	Yleinen arvio alueen sopivuudesta/viihtyvyydestä	Erityiset maisemat/maamerkit tai muut merkitykselliset kohteet alueella.	☐	☐
	4.15.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO ALUEEN OLOSUHDETIEDOISTA:				
5 Osallistaminen ja yhdenvertaisuus	5.1.	Kuntalaisaloitteet ja -palautteet	Esim. virallisen palautekanavan kautta tulleet palautteet, sähköpostit tai muut aloitteet/palautteet.	☐	☐
	5.2.	Alueellisen liikkumiskyselyn oleelliset kysymykset	Säännöllisesti toteutettavan liikuntakäyttämiskyselyn tulokset.	☐	☐
	5.3.	Erilliset kaupunkitason kyselyt suunnittelukohteesta	Muut toteutetut kyselyt, joissa hankkeeseen liittyvää oleellista tietoa.	☐	☐
	5.4.	Yleinen asuinalueilta	Säännöllisesti toteutettujen yleisten asuinalueiltojen tuottama tieto.	☐	☐
	5.5.	Asukaskysely	Erillinen asukaskysely hankkeeseen liittyen halutulla vaikutusalueella.	☐	☐
	5.6.	Erillinen asukasilta	Erillinen asukasilta hankkeeseen liittyen halutulla vaikutusalueella.	☐	☐
	5.7.	Lasten parlamentin tai vastaavan lausunto		☐	☐
	5.8.	Nuorisovaltuuston tai vastaavan lausunto		☐	☐
	5.9.	Vanhusneuvoston tai vastaavan lausunto		☐	☐
	5.10.	Vammaisneuvoston tai vastaavan lausunto		☐	☐
	5.11.	Vaikutusalueen yksityisten palvelutarjoajien mielipide		☐	☐
	5.12.	Strategiset kuntalaisten osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavat ja ohjaavat asiakirjat		☐	☐
	5.13.	Lapsivaikutusten arviointi	Lisätiedot	☐	☐
	5.14.	Arvio vaikutuksista aikuisväestön liikunnallisten palvelujen tarpeeseen	Arvio vaikutuksista esim. - Perheiden yhteiseen liikkumiseen - Eri harrastemahdollisuuksiin	☐	☐
	5.15.	Arvio vaikutuksista iäkkäiden liikunnallisten palvelujen tarpeeseen		☐	☐
	5.16.	Yleinen liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi	Linkki	☐	☐
	5.17.	Sosiaalisten vaikutusten arviointi	Lisätiedot	☐	☐
	5.18.	Sukupuolivaikutusten arviointi	Lisätiedot	☐	☐

	5.19.	Kokoava yhdenvertaisuuden arviointi		☐	☐
	5.20.	Yleinen kokoava vaikutusten ennakkoarviointi	Lisätiedot	☐	☐
	5.21.	Vuorovaikutussuunnitelma (osallisuus ja tiedottaminen)	Hankkeen toteuttamiseen on luotu vuorovaikutussuunnitelma. Arvio tarvittavista ja käytettävistä viestintä- ja markkinointikanavista, joissa hankkeesta viestitään.	☐	☐
	5.22.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO OSALLISTAMISEEN LIITTYVISTÄ TIEDOISTA:				
6 Henkilöstön "hiljainen" tieto	6.1.	Alueella toimivien työntekijöiden lausunnot/huomiot	Esimerkiksi: liikunnanohjaajat liikuntapaikanhoitajat opettajat/varhaiskasvatus ym.	☐	☐
	6.2.	Vastaavia hankkeita muualla/aiemmin toteuttaneiden työntekijöiden lausunnot/huomiot		☐	☐
	6.3.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO ASIANTUNTIJATIEDOISTA:				
7 Kaupunkistrategian mukaiset toimet	7.1.	Kunnan liikuntahallintotoimien tila	Teaviisari	☐	☐
	7.2.	Muut oleelliset ohjaavat asiakirjat	Esim. Hyvinvointisuunnitelma, palveluverkkoselvitykset ym. ohjelma-asiakirjat. Jokainen asiakirja omalla rivillään.	☐	☐
	7.3.	Arvio mahdollisuudesta alueelliseen yhteisö-, yliopisto ja oppilaitosyhteistyöhön	Esim. Millaisia mahdollisuuksia hanke voi luoda yliopiston, ammattikorkeakoulun, ammattioppilaitosten, koulujen tai muiden alueellisten yhteisöjen kanssa?	☐	☐
	7.4.	Arvio innovatiivisuudesta	Esim. millaisien uusien innovaatioiden kokeilun tai käyttöönoton hanke mahdollistaa? Innovaatio voi liittyä tekniikkaan, digitaalisuuteen, palveluun tai mihin tahansa.	☐	☐
	7.5.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO STRATEGIATIEDOISTA:				

8 Suunniteltavan palvelun / rakennelman tekniikka	8.1.	Mahdolliselle rakennelmalle/palvelulle asetetut tiloihin ja tekniikkaan liittyvät tavoitteet.	Tarpeiden mukaiset tavoitteet asetettu esim.: - Kestävän kehityksen tavoite - Ympäristösertifiointitavoite - Elinkaaritavoite - Ympäristötavoite - Laatuastavoite - Muunneltavuustavoite - Arkkitehtuuritavoite - ym.	☐	☐
	8.2.	Tila-ohjelma	Tarpeiden mukainen arvio hankkeen tiloista ja niiden pinta-aloista. - Tekniset vaatimukset esim. lattiapinnoista, seinärakenteista ym. - Eri toimintojen, kuten pelikenttien sijoittelu ja tekniset vaatimukset / rakenteet. Tarvittava välineistö ja niiden varastointi. Havainnekuva eri tiloista käyttötarkoituksineen.	☐	☐
	8.3.	Rakennelman esteettömyys	Jo tarveselvitysvaiheessa otetaan huomioon rakennelman esteettömyys esimerkiksi esteettömyys selvityksen avulla. Lisätiedot	☐	☐
	8.4.	Rakennelman energiatehokkuus		☐	☐
	8.5.	Liikuntapaikkarakentamisen RT-oppaat	Linkki	☐	☐
	8.6.	RT-ohjekortisto muilta merkityksellisiltä osin.	Linkki	☐	☐
	8.7.	OKM:n tukemat liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeet merkityksellisiltä osin.	Linkki		
	8.8.	Yleinen tekninen riskiarviointi		☐	☐
	8.9.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO RAKENNUSTEKNISISTÄ TIEDOISTA:				
	9.1.	Ympäristön ennakkovaikutusten arviointi		☐	☐

9 Suunniteltavan palvelun / rakennelman ympäristövaikutus	9.2.	Toteutetut ympäristöauditoinnit vastaavalla alueella / vastaavissa hankkeissa		☐	☐
	9.3.	Luonnonsuojelualueet lähistöllä		☐	☐
	9.4.	Kolmannen osapuolen teettämät tekniikkaan/materiaaleihin tms. liittyvät selvitykset	Esim. lajiliiton tarjoamat laji- tai rakennetekniset selvitykset	☐	☐
	9.5.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTIEDOISTA:				
10 Suunniteltavan palvelun / rakennelman kustannukset, rahoitus ja aikataulu	10.1.	Perustamiskustannukset arvioitu ja eritelty (riittäväällä tasolla)	Huomioitavia asioita esim.: - Rakennuskulut - Remontointikulut - Muut hankintakulut Rakennuskustannusindeksin vaikutus huomioitu	☐	☐
	10.2.	Rahoitussuunnitelma luotu	Huomioitavia asioita esimerkiksi: - Onko hanketta esitetty talousarvioon? - Mahdollisuus/tarve hakea valtion liikuntapaikkarakentamisen avustusta?	☐	☐
	10.3.	Käyttökustannukset arvioitu ja eritelty (riittäväällä tasolla)	Huomioitavia asioita esimerkiksi: - Käyttökustannukset - Kannattavuustavoitteet	☐	☐
	10.4.	Esitettävien vaihtoehtojen alustava toteutusajakaulu arvioitu (riittäväällä tasolla)	Huomioitavia asioita esimerkiksi: - Muut käynnissä olevat / suunnitellut hankkeet	☐	☐
	10.5.	☐ Muut tietolähteet/toimenpiteet (+ mahd. lisätiedot ja pvm.)			
	YHTEENVETO KUSTANNUKSIIN, RAHOITUKSEEN JA AIKATAULUUN LIITTYVISTÄ TIEDOISTA:				

LISÄTIETOKUVAUKSET:

 Avaa lisätiedot klikkaamalla otsikon vasemmalla olevasta nuolesta. Otsikot aakkosjärjestyksessä. Jos huomaat lisätiedoissa virheitä/puutteita, ota yhteyttä n.n. (puhelinnumero; sähköpostiosoite)

Alueen kävelyindeksi

Paikkatietopohjainen käveltyvyysindeksi kuvaa rakennetun ympäristön soveltuvuutta kävelylle. Indeksejä on luotu useita eri tarkoituksiin, mutta pääsääntöisesti ne juonnetaan seuraavista muuttujista: maankäytön monipuolisuus, katuverkoston yhdistyneisyys ja väestötiheys. Esimerkki indeksin laskemiseen löytyy tästä artikkelista ([Portegis ym. 2017](#)) Indeksini on toteutettu paikkatieto-ohjelmassa käyttäen seuraavia avoimia aineistoja: [väestöruutuaineisto](#), [Corine-maanpeiteaineisto](#) ja [Digiroad-tieverkostoaineisto](#). Maankäytön monipuolisuus kuvaa tässä indeksissä kävelyn ja liikkumisen kannalta oleellisten maankäyttömuotojen (asuinalueet, palvelut, liikunnan ja vapaa-ajan fasiliteetit, metsät ja rakennettu/rakentamaton luonto) jakaumaa vyöhykkeen sisällä. Katuverkon yhdistyneisyyden kuvaamiseksi taas on summattu käveltävissä olevien katujen risteysten määrä vyöhykkeellä. Indeksini korkeampi arvo indikoi parempaa käveltyvyyttä.

Voit pyytää apua paikkatietopohjaisen indeksin toteuttamiseen kuntasi paikkatietojen asiantuntijapalveluilta

Vaihtoehtoisesti käveltyvyyttä voidaan arvioida havainnoimalla. [Tässä Helsingissä toteutetussa esimerkissä](#) on käytetty apuna havainnointilomaketta (ks. linkin s. 11). Näkökulmana on kävely-ympäristöjen kehittäminen ja subjektiivisempi arvioiminen, ml. ympäristön viihtyisyyden arvioiminen kävelijän näkökulmasta.

Lähteet:

Portegijs, E., Keskinen, K. E., Tsai, L. T., Rantanen, T., & Rantakokko, M. (2017). Physical Limitations, Walkability, Perceived Environmental Facilitators and Physical Activity of Older Adults in Finland. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2017, Vol. 14, Page 333, 14(3), 333. <https://doi.org/10.3390/IJERPH14030333>

Esteettömyys

Esteetön ja toimiva ympäristö tukee ihmisten hyvinvointia ja koko yhteiskunnan toimivuutta. Sen toteutuminen takaa kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet toimintakyvystään riippumatta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Vanhemmat lastenvaunujen kanssa, heikkonäköiset ja huonokuuloiset, pyörätuoleilla ja rollaattorien avulla liikkuvat pystyvät toimimaan esteettömässä ympäristössä. Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioimisesta. Liikkumisen, kuulemisen, näkemisen ja ymmärtämisen esteettömyys ovat keskeinen osa rakennetun ympäristön toimivuutta. Esteettömässä ympäristössä opasteet ovat selkeitä, oviaukot riittävän leveitä, kulkureittien luiskat loivia, portaat turvallisia, hissejä on tarpeellisissa paikoissa, valaistus riittävä, ääniympäristö miellyttävä ja tilat tarkoitukseensa toimivia. (THL 2022.)

Esteettömyyden suunnittelussa voi hyödyntää olemassa olevia kartoitus- ja arviointiohjeita.

- Yleisiä ohjeita julkisten tilojen, kuten ulkoalueiden esteettömyyden huomioimiseen suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa esitetään [SuRaKu-korteissa](#) (Suunnittelu, Rakennus ja Kunnossapito (Helsinki 2020).
- [Esteettömyyselvyty](#)s on lomaketyökalu, jonka avulla voidaan tuoda esiin, kuinka esteettömyys otetaan huomioon kohteessa (OKM 2022a).
- [Esteettömän liikuntapaikan suunnittelu: Ohjeita ja kirjallisuutta](#) -oppaassa on lisätietoa erityisesti liikuntapaikan esteettömyyden suunnitteluun (OKM 2018).
- [Esteetön rakennus ja ympäristö](#) -oppaassa on koottu lisätietoa yleisen esteettömän suunnittelun tueksi (Kilpelä 2019).
- [Esteettömyyskeskus ESKE](#). Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE vaikuttaa laaja-alaisen esteettömyyden edistämiseen yhteiskunnassa. ESKE tarjoaa myös monipuolisia esteettömyyden edistämiseen liittyviä palveluja yrityksille ja muille palveluntarjoajille sekä kouluttaa osaavia esteettömyyskartoittajia. (ESKE 2022.)

Lähteet:

ESKE. (2022). Esteettömyyskeskus ESKE. Viitattu 7.11.2022. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/esteettomyyskeskus-eske>

Helsinki. (2020). Esteettömän rakentamisen ohjeet | Helsingin kaupunki. Viitattu 8.11.2022. <https://www.hel.fi/helsinki/kaupunki/ohjeita-suunnitteluun/esteettoman-rakentamisen-ohjeet/>.

Kilpelä, N. (2019). Esteetön rakennus ja ympäristö. 3 uudistettu painos. E-kirja. Helsinki: Rakennustieto Oy. Viitattu 8.11.2022. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BEA70FE2A-FF14-4FC8-96B6-AE6B32F89BB7%7D/144306>

OKM. (2022). Esteettömyyselvyty. Viitattu 8.11.2022. https://okm.fi/documents/1410845/6015486/Esteettomyyselvytylomake+092018_taytettava.pdf/4e447dcf-dda3-46c3-acb3-da4ba987a51b/Esteettomyyselvytylomake+092018_taytettava.pdf?t=1536849486000.

OKM. (2018). Esteettömän liikuntapaikan suunnittelu: Ohjeita ja kirjallisuutta. Viitattu 8.11.2022.

https://okm.fi/documents/1410845/6015486/Esteett%C3%B6m%C3%A4n+liikuntapaikan+suunnittelu_ohjeita+ja+kirjallisuutta+092018.pdf/305667c5-04b2-40c9-8ad3-0b0a3d75198d/Esteett%C3%B6m%C3%A4n+liikuntapaikan+suunnittelu_ohjeita+ja+kirjallisuutta+092018.pdf?t=1536849175000.

THL. (2022). Esteettömyys ja saavutettavuus. Viitattu 8.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>.

Kouluterveyskysely

[Kouluterveyskysely](#) tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kyselyyn osallistuvat seuraavat ryhmät:

- perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaat
- perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan oppilaat
- lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat
- ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat*

* Ammatillisissa oppilaitoksissa kyselyyn osallistuvat ammatillista perustutkintoa opiskelevat alle 21-vuotiaat.

(THL 2022.)

Kuntakohtaiset kouluterveyskyselyn tulokset: THL:n sähköinen [tulospalvelu](#).

Koulukohtaiset kouluterveyskyselyn tulokset: Koulutuksen järjestäjältä ja oppilaitoksilta.

Lähteet:

THL. (2022). Kouluterveyskysely. Viitattu 8.11.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>.

Lapsivaikutusten arviointi

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointi on tapa tarkastella lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä kokonaisuutena. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan, miten lapsi otetaan huomioon erilaisissa yhteiskunnallisissa toimenpiteissä ja päätöksissä, millaisia vaikutuksia päätökset aiheuttavat ja millainen tieto lapsista ja päätösten vaikutuksista lapsiin on päätöksenteon taustalla. Arvioinnin peruskysymyksiä ovat eri päätösten ja toimenpiteiden ennakoituiden hyödyt ja / tai haitat lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille. (THL 2010).

Lisätietoja: <https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lapsivaikutusten-arviointi/>

Lähteet:

THL. (2010). Lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä. Viitattu 8.11.2022. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut.

LIPAS-analyyssityökalut (Saavutettavuustyökalu & Monipuolisuustyökalu)

Saavutettavuustyökalu on Lipas.fi -palvelun työkalu liikuntaolosuhteiden tarjonnan ja saavutettavuuden arviointiin. Työkalun avulla on mahdollista vertailla olemassa olevien tai suunniteltujen liikuntapaikkojen etäisyyttä ja matkustusaikoja suhteessa halutun alueen väestöön, muihin liikuntapaikkoihin sekä oppilaitoksiin.

Monipuolisuustyökalulla voi arvioida liikuntaolosuhteiden monipuolisuutta halutulla alueella.

Analyyssityökalut löytyvät [Lipas.fi-palvelusta](#) rekisteröityneille käyttäjille. Lipas-käyttöohjeet ([linkki](#)).

Liikuntapaikkatietoja vertailtaessa on varmistettava LIPAS-järjestelmän tietojen paikkansapitävyys. Lipas-tietojen päivittäminen on kunnan itsenäinen tehtävä.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa (SVA) selvitetään hankkeiden tai toimintojen vaikutuksia ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja hyvinvointiin. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin avulla pyritään selvittämään ja ennakoimaan hankkeen tai toimintojen vaikutuksia, esimerkiksi seuraavilla näkökulmilla:

- Hankkeen vaikutus ihmisten elämän laatuun tai alueen kehitykseen sekä näistä aiheutuvat seurannaisvaikutukset.
- Yhteisön/alueen kykyä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin.
- Hankkeen merkitys ja merkittävyys eri toimijoiden ja ihmisryhmien kannalta.
- Hankkeen aiheuttamien mahdollisten haittojen vähentäminen ja ehkäisy.
- Hankkeen aiheuttamien ristiriitojen huomiointi ja sovittelu. (Päivänen ym. 2005 & THL 2022.)

Lähteet:

Päivänen, J., Kohl, J., Manninen, R., Sairinen, R., & Kyttä, M. (2005). Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaavoituksessa. Avauksia sisältöön ja menetelmiin. Suomen Ympäristö 766.

THL. (2022). Päätösten vaikutusten ennakoarviointi. Haettu 7.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-vaikutusten-ennakoarviointi>

Sukupuolivaikutusten arviointi

Sukupuolivaikutusten arviointi tarkoittaa sitä, että toimenpiteen, poliittisen päätöksen tai lainsäädännön vaikutuksia arvioidaan etukäteen mahdollisten sukupuolivaikutusten kannalta. Tavoitteena on ehkäistä sukupuolten kannalta ei-toivotut vaikutukset ja edistää tasa-arvoa. Arvioinnin perusteella voidaan tehdä korjaavia ehdotuksia syrjinnän ja ei-haluttujen vaikutusten vähentämiseksi, tasa-arvon edistämiseksi ja tasa-arvon esteiden poistamiseksi. Sukupuolivaikutusten arviointi on sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen menetelmä. (THL 2022.)

Esimerkki: [Jyväskylän liikunta- ja urheiluseurojen tukimuotojen sukupuolivaikutusten arviointi](#)

Lähteet:

THL. (2020). Tasa-arvosanasto. Haettu 8.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>.

Tarveselvitys

Tarveselvitys on dokumentti, jossa perustellaan hankkeen tarpeellisuus tai olemassa olevan rakennelman/palvelun muutostarve. Tarveselvityksessä kuvataan tarve, johon perustuen hankkeelle määritetään vaatimukset, erilaiset käyttömahdollisuudet ja esitettyjen lopputulosvaihtoehtojen kustannusarvio riittävällä tarkkuudella hankesuunnitelmaan siirtymistä varten. (Rakennustieto 2017.)

Lähteet:

Rakennustieto. (2017). RT tietoväylä | RT 10-11284 Hankkeen johtamisen ja rakennuttamisen tehtäväluettelo HJR18. Haettu 25.2.2022. https://kortitot.rakennustieto.fi/kortit/RT_10-11284

Vaikutusten ennakoarviointi

Vaikutusten ennakoarviointi on tapa arvioida valmisteltavan päätöksen vaikutuksia eri näkökulmista ennakoita. Vaikutusten ennakoarvioinnin avulla:

- tarkastellaan eri päätösvaihtoehtojen arvioituja vaikutuksia
- tarkastellaan päätöksen vaikutuksia jonkun kohderyhmän näkökulmasta
- tarkastellaan toteuttaako päätösvaihtoehto kunnan strategiaa ja toimintaa ohjaavia suunnitelmia
- punnitaan päätöksen vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä

Ennakoarviointia toteutetaan useilla eri nimillä, joista laajin arviointikokonaisuus on vaikutusten ennakoarviointi (EVA). Muita mahdollisia vaikutusten ennakoarviointeja, joissa vaikutuksia tarkastellaan jostain näkökulmasta ovat esimerkiksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA), lapsivaikutusten arviointi (LAVA), sukupuolivaikutusten arviointi (SUVA) tai sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA). (JKL 2022.) Lisätietoa THL:n sivuilta (THL 2022).

Esimerkki: [Liikuntapalvelujen kehittäminen osana Hippos2020-hanketta](#)

Lähteet:

Jyväskylä. (2022). Vaikutusten ennakoarviointi. Viitattu 8.11.2022. <https://www.jyvaskyla.fi/osallistu/osallisuus-paatoksenteeossa/vaikutusten-ennakoarviointi>.

THL. (2022). Päätösten vaikutusten ennakoarviointi. Viitattu 8.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-vaikutusten-ennakoarviointi>.

Työkalun taustalla: Yhdenvertainen liikunnallinen lähiö-tutkimushanke

Tämä listatyökalu on luotu osana Yhdenvertainen liikunnallinen lähiö (YLLI) -tutkimushankkeessa toteutettua yhteiskehittämisen prosessia.

Lue lisää tutkimushankkeesta ja lataa työkalupohja omaan käyttöösi osoitteesta: <https://blogs.helsinki.fi/yhdenvertainen-liikunnallinen-lahio/>.